

Tempe, 1. června 2015

Oponentský posudek pro habilitační řízení Mgr. Daniela Nemravy, Ph.D.
Habilitationní práce *Snivci a trošečníci: Reprezentace (bez)moci v současném latinskoamerickém románu*

Vycházím z toho, že habilitace je ekvivalentem zdejšího (tj. v USA) řízení „tenure“ (dosažení pracovní stability, po šesti letech práce „na zkoušku“) a promoce na první „seniorský“ stupeň „associate professor“ (ekvivalent docenta). Požadavky na kandidáta se ovšem velmi různí podle typu a rankingu instituce. Universita jako moje Arizona State University, ve Státech v počtu elitních „Research I“ universit, typicky požaduje prvotřídní úroveň výzkumu, adekvátní výkon pedagogický a dobrou úroveň participace profesionální. V mém posudku se soustředím na přínos předložené habilitační práce.

Současný latinskoamerický román je ve středu zájmu mezinárodní hispanistické i komparatistické badatelské obce od vstupu do literárního pole tzv. generace „Boomu“ v 60. letech 20. století. Vzhledem k velké různosti národnostní (přes dvacet republik a pět nebo šest nadnárodních kulturních kontextů), generační a genderové, na jedné straně, a k řadě zásadních zlomových dat v společenské a kulturní historii posledního půstoletí, jak v Latinské Americe tak ve světě, na straně druhé, je nakupení primárních a sekundárních textů, které se nabízí badateli, dovedeno až k nepřehlednosti. Kritika na to reaguje soustředěním na generaci „Boomu“, která je následovně „přestudovaná“, třebaže mnohdy repetitivně, a ponechává buď stranou anebo pro speciální omezené agendy (feminismus, homosexualita) jiná období a jiné tématické oblasti. Pro řadu prací ideologicky orientovaných je také klíčové, kdy ona práce byla napsána; tady nadhled počátku nového století umožňuje přesněji kontextualizovat vypjaté politické procesy posledního půlstoletí latinskoamerických dějin a přezkoumat jejich zpracování v literatuře. Nemrava plně využívá této nové perspektivy pro svůj badatelský projekt, který se zaměřuje na literárně-politický román generace, která přišla po „Boomu“ (tj. spisovatelé narození mezi 1940-1955, s výjimkou Puiga, nar. 1932). Je to generace, která byla ke konci 20. století na vrcholu svých tvůrčích sil.

Snivci a trošečníci je široce a bedlivě založená práce. První část je spíše kulturně-teoretické zamýšlení nad základními realitami a pojmy, s nimiž autor hodlá pracovat. Tj. nejen politika obecně, ale specificky v Latinské Americe (třebaže zde by bylo záhodno problematiku dále rozvést). A pak vztah politického a literárního (estetického), poněvadž autora nebude zajímat literatura čistě politická (kupř. revoluční propaganda tzv. „svědectví“). Následuje diskuse perspektiv (alegorie, ironie, parodie), které budou využity ke čtení vybraného korpusu románů, které se vztahují k segmentu latinskoamerické historie od 60. do 90. let (příliv a odliv „revoluční“ vlny). Autor vykazuje nejen impozantní sečtělou v současnou kulturní teorii (jíž napomáhá naše intelektuální „dohánění“ Evropy po 1989), ale i schopnost vybrat z řady problematických (zejména domácích, konceptuálně „doháněním“ poněkud zmatených) textů to, co mu bude dobře sloužit pro jeho kritický projekt.

Úvod ke konkrétním analýzám diskutuje řadu dílčích pokusů latinskoamerické kritiky, která se snaží dát smysl literatuře studovaného období. Kříží se v těchto náčrtech pojmy mezinárodní (západoevropské) provenience (moderna, postmodernismus) se specificky latinskoamerickými

(Pokračuje)

College of Liberal Arts and Sciences
School of International Letters & Cultures

PO Box 870202

Tempe, AZ 85287-0202

(480) 965-6281 Fax: (480) 965-0135

silc@asu.edu <https://international.clas.asu.edu/>

(„Boom“ a „postboom“), ba i s tématickými výčty, takže autor nakonec dává přednost periodizaci politicko-historické (s. 99) a charakterizuje pak „nejnovější“ vlnu latinskoamerické literatury, vynořující se v 90. letech, která už reaguje kriticky na „postboom“. Nemrava prokazuje dobrou orientaci v ohromném kritickém materiálu a opět schopnost vybrat to, co adekvátně zkontextualizuje jeho specifický projekt.

Nemrava si vybírá pro detailní analýzu díla pěti romanopisců ze tří kulturních zón: Puig, Bolaño („Jižní cíp“), Arenas, Estévez (karibská oblast) a Ramírez (Střední Amerika). Je to výběr vcelku reprezentativní. I když dané kritérium: vyjímečně dobrá románová literatura s politickou dimenzí o určitém období, omezuje kandidátku, každý čtenář by sice jistě přidal nějakého autora, ale zato by nevyloučil nikoho z Nemravova repertoáru.

Nemrava pojednává inteligentně a kultivovaně o vybraných dílech. V komentářích brilantně využívá bohatství „kulturní encyklopedie“, kterou nashromáždil v teoretické části. U Arenase kupř. se nespokojuje s odkazem k manýrismu, ale studuje detailně toto strátum v románovém textu atd. Podobně v ostatních analýzách. Bohatství kritického komentáře přitom neslouží k ostentaci své sečtělosti, nýbrž vždy funkčně k hlubšímu osvětlení díla z nového a mnohdy překvapivého úhlu. A i tam, kde čtenář občas není zcela přesvědčen, komentář vede k dalšímu plodnému domýšlení. Analýzy nejsou nutně „vyčerpávající“, ale otevírají pro čtenáře vybraná díla zásadním a podnětným způsobem.

Vrcholným počinem je skvělá analýza Arenasova velkého posmrtného „futuristického“ románu *Barva léta*, který se řadí k tomu nejlepšímu, co bylo v Latinské Americe napsáno.

Snivci a trosečníci uvádí do našeho kulturního kontextu vynikajícím způsobem latinskoamerický román generace, která přišla po ohňostroji „Boomu“, ale která místo oslav *macondismu* se kriticky zamýšlí nad skutečností, která přišla s revoluční vlnou a po ní. V Nemravově badatelském projektu hraje závažnou roli naše historická zkušenost (naše neblahá minulost je pro mnohé levicové latinskoamerické intelektuály stále ještě tou vysněnou vytouženou budoucností...). Ta mu dodává jasnost vidění skutečnosti a tato mu zase pomáhá přesněji hodnotit přínos literatury. Ale cena této knihy není jen pro domo sua. Ve španělské verzi by práce byla významným přínosem k mezinárodní debatě o současném latinskoamerickém románu a jeho vztahu k realitě.

Nemravova práce je psána na vysoké úrovni a podle mého názoru bohatě splňuje požadavky kladené na úroveň habilitačních prací v humanitních oborech. Na mé universitě by si tato práce nepochybně zasloužila jak „tenure“ tak postup na první stupeň seniorní úrovně.

Emil Volek
Professor
Spanish American Literature and Culture
Literary and Cultural Theory